

Korte boekbespreking

ChristenUnie op het pluche

L. Bezemer

Het vaarwater was de afgelopen jaren al woelig, maar het is na de verkiezingsuitslag van juni nog woeliger geworden. Hoe kan hier een schip van staat een stabiele en gedragen koers gaan varen? Is er een kabinet te formeren dat daadkrachtig en met draagvlak stevige keuzes kan gaan maken?

CU in het kabinet

Terugblikkend op dit laatste kabinet-Balkenende valt te constateren dat het goed is dat de CU in het kabinet heeft meegedaan. Maar daarmee is geen ingrijpende verandering in de politieke koers van ons land gerealiseerd. Dat mag je niet van een dergelijke deelname verwachten, daarvoor is een bredere verandering in ons volk nodig en meer tijd. En die verandering is met de enorme klap voor het CDA en de terugval van de CU naar de omvang van GPV en RPF in de jaren negentig zeker niet zichtbaar.

In een kabinet is het geven en nemen, je kunt niet op alle onderwerpen je zin krijgen, zeker niet wanneer je klein bent. CDA en PvdA waren in de afgelopen periode een behoorlijk stuk groter en dat telt mee in een kabinet. Daarnaast bleven de verschillen tussen CDA en PvdA binnen het kabinet prominent aanwezig, een derde partij zoals de CU kan dan in de rol van bruggebouwer en verbinder komen. Ook daardoor kon de aandacht voor de eigen inhoudelijke zaken naar de achtergrond raken. Die inhoudelijke zaken zijn in feite bij de start van het kabinet in het regeerakkoord opgenomen. Later nieuwe dingen toevoegen is lastig. De afgelopen jaren zijn zwaar gestempeld door de financiële crisis. De gevolgen van de crisis, het redden van banken, de stijgende werkloosheid en een neergaande economie vroegen de hoogste prioriteit. Uiteraard was die financiële crisis niet in het bestuursakkoord voorzien, maar de uitwerking remt de uitvoering van wat men wilde doen. Het hoofddaccent wordt in een keer verlegd.

Daar komt bij dat op wel heel veel onderwerpen de interne verschillen tussen de coalitiepartners stevig waren, dat leidde tot lange besluitvormingstrajecten en veel uitstel. Voor het besturen van ons land is dat geen goede ontwikkeling. De uitstraling van daadkrachtig reageren op de financiële crisis is in de huidige beeldvorming verdampt. De rol van de CU in het kabinet is door de financiële prioriteiten vervaagd. Het gebrek aan slagkracht en leiderschap is vooral het CDA opgebroken.

Godslastering

Samenwerking is geven en nemen, anders leidt het tot niets ook in de politiek. In ons staatsbestel is een aantal restanten van een vroegere christelijke politieke inbreng nog steeds aanwezig. Herhaaldelijk komen ze onder vuur te liggen. Ieder kent de discussies over de bede in de Troonrede of het randschrift op onze euro. Vanuit de christelijke politiek is dit gezien als een mogelijkheid om publiek God de eer te geven. Het zijn voortdurende oproepen vanuit de overheid, die als richtinggevend voor de samenleving zijn bedoeld.

Het blijft opmerkelijk dat juist dit kabinet art. 147 van de strafwet wilde schrappen, het artikel waarin sinds 1932 een strafbepaling tegen godslastering was opgenomen. Minister Hirsch Ballin verzachtte de pijn door gelijktijdig de antidiscriminatiebepaling in art. 137c aan te vullen. Door die aanvulling zou worden vastgelegd dat een ernstige belediging die duidelijk

tegen een groep mensen gericht is, strafbaar is. Het initiatief voor deze actie kwam van de kant van de PvdA, coalitiepartner van CU en CDA. Het leidde tot een intensieve discussie in de Kamer, daarbij kwamen de achterliggende gevoelens over dit soort thema's duidelijk boven tafel. Anker (toen Kamerlid voor de CU) verwoordde het als een 'steen des aanstoots' die men weg wil hebben zonder er iets voor terug te geven.

Uiteindelijk is het allemaal een beetje doodgebloed, maar het is een soort prik van de PvdA tegen de christelijke coalitiepartners, die door een niet-confessionele meerderheid in het parlement simpel kan worden ingekopt. Het geeft aan dat geven en nemen niet zo gemakkelijk ligt, en benadrukt de spanning in de samenwerking. Bij prima verhoudingen in het kabinet zou je dit soort voorstellen van een van de partners niet mogen verwachten. Inhoudelijk geen goede zet van het kabinet, triest omdat het de beperkte mogelijkheden voor de christelijke politiek zichtbaar maakt. Het draagvlak voor dit soort onderwerpen kalft verder af. Na de verkiezingen is dit onderwerp onmiddellijk opnieuw in beeld gekomen omdat partijen hun kans schoon zien door de zwakte in de christelijke hoek.

En er zijn meer onderwerpen die in discussie komen en waarvoor meerderheden te creëren zijn, zoals bijvoorbeeld de invulling van de vrijheid van onderwijs. Het is voor christelijke politieke partijen van belang goed na te denken op welke wijze daarop ingespeeld wordt. Daarbij moet bedacht worden dat het belangrijk is dat christenen in hun persoonlijke leven dat ook waarmaken. Als je zelf niets doet wanneer vlakbij iemand Gods Naam lastert, ontstaat er spanning met het morele recht om dat via wet- en regelgeving vast te leggen. Dat geldt evenzeer voor het christelijk onderwijs bij het waarmaken van de hoge bedoelingen van dat onderwijs. Wanneer je jezelf inhoudelijk uitholt, is het voor een ander gemakkelijk kappen. In de komende jaren komen deze onderwerpen zeker op de agenda, christelijke verworvenheden komen meer op de tocht te staan en het is voor christenen de vraag hoe daarop in te spelen. Dat kan een terugtocht zijn, maar wellicht zijn er mensen die creatieve vormen bedenken waardoor je juist versterking van christelijke waarden kunt realiseren. Bedreigingen zijn ook kansen.

Op het pluche

Onder de titel *ChristenUnie op het pluche* heeft de journalist Riekelt Pasterkamp een boek geschreven waarin het eerste gedeelte van de CU-deelname aan het kabinet is verwerkt. Het is natuurlijk een aardig idee om hierover te schrijven. De periode was op het moment van schrijven wat krap, maar een eerste reflectie is niet weg. Het boek omvat een mix van *interviews* met mensen van binnen en buiten de CU (interviewer Paul Witteman, CU-wethouder Paul Blokhuis, een CU-gedeputeerde etc.), *profielen* van de CU-bewindslieden en wat *sfeerimpressies* van CU-bijeenkomsten waar een van de bewindslieden bij aanwezig was en meestal een hoofdrol vertolkte.

Wanneer je het boek in een ruk uitleest, zie je weliswaar enkele rode draden die in deze eerste kabinetsfase speelden. Maar je komt die rode draden in de interviews slechts hier en daar tegen en je mist dan op dergelijke items een goed overzicht, een onderlinge confrontatie van standpunten uit diverse interviews of zelfs maar een afrondende beoordeling op titel van de auteur. Dat stoort wel. Laat ik het illustreren met een voorbeeld.

Pasterkamp geeft aan dat oud-RPF-leider Leerling er geen doekjes om windt wanneer het gaat om het zogenaamde homobeleid van de CU. Ook in de laatste verkiezingscampagne kwam dat weer boven tafel. Leerling geeft aan dat hij vindt dat een seksuele relatie met iemand van hetzelfde geslacht een beletsel vormt om in een vertegenwoordigende functie voor de CU op te treden. Hij betoogt dat het onderscheid tussen geaardheid en praxis voor christenen daarbij essentieel is. Hij vindt overigens in diezelfde lijn dat het leven in overspel of in een andere

relatie dan het wettige huwelijk van man en vrouw leidt tot uitsluiting van een vertegenwoordigende functie voor de CU. Als lid van de partijcommissie die hierover een standpunt moest voorbereiden, heeft hij een eigen minderheidsstandpunt ingenomen. Pasterkamp schetst vervolgens de bekende afloop. Een congresmeerderheid stemde ruim twee jaar geleden in met een gedragscode waarbij homo's niet worden uitgesloten van politieke functies (voor de CU). Wel spreekt de partij uit dat seksuele omgang binnen het huwelijk thuis hoort.

Het valt niet te ontkennen dat hier een belangrijk onderwerp in de korte geschiedenis van de CU in beeld komt. Maar in de weergave elders in het boek in een interview met journalisten van *RD* en *ND* lees je een andere kleuring van de gang van zaken met een andere duiding van de uitkomsten van de discussie binnen de partij: er wordt een levensstijl gevraagd die CU-politici maakt tot geloofwaardige vertegenwoordigers van de partijvisie en daarbij wordt aangehaakt bij de beginselen van de CU (Unieverklaring en Kernprogramma).

Die verschillen in nog maar twee interviews roepen om een afrondende beoordeling waar een en ander een plaats krijgt. Het zou de bundel hebben versterkt wanneer Leerling op die insteek had kunnen reageren, omdat hij daar zeker iets zinnigs van vindt. Het vraagt om regie bij het opstellen van een dergelijke bundel.

Maar er ontbreken ook belangrijke vragen als wat de wezenlijke punten zijn op basis waarvan de CU aan het kabinet is gaan deelnemen, wat dit betekent voor de ontwikkeling van de partij, voor de samenwerking met de SGP en voor de verhouding tot het CDA in de toekomst, welke thema's de CU bij een eventuele volgende kabinetsdeelname centraal moet stellen, wat de weging is van de positie van de CU wanneer men bij een volgende bestuursperiode niet in het kabinet deelneemt en hoe dan om te gaan met in deze periode gesloten compromissen etc. Al met al is dit een bundel die aardig is om te lezen, maar tegelijk vraagt om een bredere en met meer regie samengesteld vervolg. Dit boek is een eerste aanzet tot een beoordeling, maar ik vind dat de deelname van de CU aan dit kabinet een diepergaande beschouwing verdient.

N.a.v.: Riekelt Pasterkamp,

ChristenUnie op het pluche. De mensen, de idealen, de werkelijkheid, De Groot Goudriaan, Kampen, 2008, ISBN 9789088650444, 189 pag., prijs € 17,50